

2. D. B. V.

JVONIAS,

PRÆSIDE

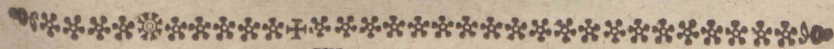
CONRADO SAMUELE
SCHURTZFLEISCH,

publicè consideratus

à

JOHANNE HAUBOLDO
KIRCHBACH,

In Auditorio Majori, 15. Maj.

WITTEBERGÆ,

Formis WENDIANIS excud. DANIEL Schmaß/ Acad. Typ.

ANNO cło 10c LXXII.

V

S. D. R. N.

IVONIAS

EXXVII 304 in nov. tego vyd.

CONRADO SAMUELLE
SCHWARZFLISCH

publice co. d. k. t. a. n. s.

JOHANN E. HAUROLD
KIRCHBACH

In- d. k. t. a. n. s. d. k. t. a. n. s.

Forme W. d. k. t. a. n. s. d. k. t. a. n. s.
L. I. T. T. A. R. A. S.
L. I. T. T. A. R. A. S.
L. I. T. T. A. R. A. S.

Vanquam institueram referre de
Moldavorum* rebus universè,
jamq; materia creverat sub ma-
nu; tamen recessi ab instituto,
quod crederem, opportunius fore, si partem
mibi seligerem illius historix, in qua sigilla-
tim bello enituit strenuus, idemq; varii in-
genii bellator **J VONIAS.**

* *Horum, sive ut vocantur, Valachorum ori-
gines sollicitè eruit Jo. Leunclavius Pand. Hist.
Turc. p. 146. eaq; studii parte vincit Episcopum Nu-
cerinum P. Forvium, & Sebastianum Munsterum.
Adjungi possunt Aeneas Sylvius, Antonius Bonfi-
nius rer. Ung. l. 1. decad. 1. qui Moldavos, quasi
molles Davos, id est, Dacos censet appellatos: item
Martinus Cromerus rer. Pol. l. XII. p. 216. De G.
Hornio miror, quòd, dñ excuteret origines Valacho-
rum, non excusserit unà authores fide insigniores:
Hist. Imp. p. 340. Sed is dum incertos secutus duces
est, deflexit in lubrica fabularum. Quod alioqui
pertinet ad Moldaviam majorem & minorem, vid.
exquisitæ eruditionis Vir Jo. Christoph. Becmanus*

Hist. Geog. p. 136. 137. Ad Montaninam ac Transalpinam, præter accuratiores terramenses, nominabo autores Bonfinium, & Gorecium. Si quid insuper inter Moldavos Valachosq. discriminis est, non deerit Cromerus. Ceterum hodierna consuetudine etiam Mæsurum nomine veniunt. Thuanus Hist. l. XVII. A. 1556. olim pro parte Getarum habitos fuisse, opinatur Bonfinius. Alii veteribus Dacis vindicant.

2. De sorte nascendi non suppetunt multa: nec facile scio, consilio id Principis, an negligentia scriptorum tribuam. Mihi sufficit, extare in eo vestigia Moldavica stirpis, * unde jam olim & viri insignes, & Duces bellorum usu periti adoleverunt.

* *Quod stirpis interest, certos de ea nos reddunt scriptores rerum Moldavicarum, atq. ex his omnium evidentissime Leonhardus Gorecius, Eques Polonus, literis aequè ac armis clarus, in bell. Fvon. p. 24. is tradit, ex antiquis Valachia regulis ortum esse. Thuanus nescio quo autore nixus scribit, ipsummet Fvoniam dicitasse se nothum Stephani Valachorum Palatini. Quod patriam spectat & natiuitatis locum, res valde ambigua est, eamq. litem nunc non attinet expedire. Sunt, qui in Polonia natum putent: reperiuntur etiam, qui in Masovia editum credant in lucem. Vid. Gorecius,*

recius, & post eum Thuanus H. l. LIX. *Causas enim habeo, cur scriptores fermè domesticos inspici. ante exteros velim, praesertim, quum hi illis sua ferant accepta.*

3. Noscitur factis suis noster, * & quod fortè imaginibus deest, id omne supplevit vigor militaris.

* *Vulgò nominant Johannem Valachum, nec absurdè, & lingua Moldavorum convenienter. Alius adeò est à Jacobo Valacho, cujus meminit Thuanus H. l. XXIX. ad A. 1561. Noster enim si ab insigniori eventu astimetur, memoratur ad A. 1574. David Chytraeus hic turbat nonnihil seriem Moldavia regulatorum, in Valach. p. mib. 31. Itonia res gestas composuerunt ex professo Bartholomaeus Paprocius, ab industria nobis commendatissimus, & qui hunc sequitur praedictus Leonhardus Gorecius, fide & diligentia illi proximus. Praeterq; hunc Johannes Lasicius in hist. ingress. Pol. in Valach.*

4. Animus gloriae avidus fuit, corpus statura eximium, vultus decore virili gravis, membra innato robore firma memorantur: * caetera ad militarem habitum comparata, manu & armis promptum indicarunt.

* *Supplendus hic ex Gorecio Thuanus est, qui ingenium descripsisse contentus, de corpore viribusq;*

*ribusq; flet. Ille verè sigillatim persequitur utrum-
que, Vegetii memor, qui & ingenium, & vires in
militie pensandas, autor est: de re militari l. 1.
c. 2. & c. 6. Hodieq; Turca insistunt huic praecepto,
qui dum legunt praetorianos, corporis vel maximam
rationem habent, ut prodidit Ricautius. De veteri-
bus Scythis id notius est, quàm ut dici egeat.*

§. Priusquam verò ad justum maturiq; Ducis
famam contenderet, sive mora, sive ratione
altiores impetus sedavit, animumq; applica-
vit ad mercaturam. * His rebus & aditum
habuit ad proceres Sultani insigniores, & in-
genia eorum penitus exploravit, & consilia
spectavit ex propinquo. Donec speciosis ar-
tibus se insinuaret in Selymi ** Turcarum
Imperatoris familiaritatem, ac mox sui dis-
similis, ex mercatore evaderet regulus ***
Valachorum.

* Olim apud Romanos Sarmatasq; ab aratro
acciti, qui gererent summos magistratus. Nunc
mirà conversione apud Valachos evocantur ex
taberna institorum, qui regulorum obeant munus.
Neq; id prorsus insolens putabimus, qui sciamus,
exitisse negotiatores apud Belgas, à commerciis
maritimis subductos ad clavum navalis rei.

** Qui

****** Qui calculum ponunt, facile observant, Sely-
mum II. fuisse, capta Cypro, & praeliis in Jonio
mari commissis celebratum, quò vid. Petrus Pi-
zarrus de bell. Cyp. Leunclavius, Thuanus, aliq.

******* Regulus, scribo: haud enim facile est asse-
qui, an, prout usus legem facit, rectè scribatur Pa-
latinus, sive quò significatione respondet, Vai-
voda. Namq; compertum est, Græcorum emula-
tione despota dici maluisse, quam Vairvodas. Fortè
ut indicium esset, dominatus nulla parendi lege ad-
stricti, quem vulgò absolutum vocant. Eò vid.
Leunclav. pand. Turc. cap. 71. & ex eo Zach. Theo-
baldus bell. Hus. ad A. 1442. Hodie ruder a quedam
affectati nominis conservant, titulo Hospodar ap-
pellati, imagine saltem amplissima dignitatis, ju-
bendi verò decernendiq; potestate adempta. Cujus
tam fœdæ servitutis, in quam despota isti redacti
sunt, indignationem nec sub hoc tempus dissimula-
re potuit Hünkel, ancipitis inter fidem & rebellio-
nem animi despota, in tantum commotus, ut amb-
biat Viesnovicii patrocinium, postliminiò, si per
fortunam & vires liceret, in veterem clientelam
rediturus, egerato obsequio Turcarum. Quod se
impleri eventu posset, plurimum proficeret Chri-
stianorum rebus, maxime Polonorum. Idq; partim
ob premendos ex propinquo Turcas, & alendos in
hostico exercitus, partim ob transitum eorum per
Danu-

*Danubii pontes impediendum. Et fortè in ipsa
Gracia non essent tuti, si Valachiam concordibus
studiis recuperaremus.*

6. Sed non quanta crescendi felicitas,
tanta succedendi iustitia fuit. Namq; omne
præsidium habuit in calliditate, & quod præ-
cipuè dixerim, in opportunitate rerum,
quùm sciret, Selymum * nullas, neq; iniquis-
simas comparandæ pecuniæ rationes asper-
nari, quò haberet, unde reficeret classem, &
stipendia persolveret suis. Itaque occasione
usus, præfectos pecunia, Sultanum officiis &
largitionibus sibi devinxit, arbitratus, hanc
unam esse expeditam ad dominatum viam.
Neq; illa opinio Jvoniam fefellit, vel maximè
ideò, quod Selymi animus jamdiu antè mul-
tis offensionibus à Bogdano ** antecessore
alienatus esset: tùm quòd perspectum habe-
ret, non innocentia, sed muneribus parari
amicitiam Turcarum.

* *Avaritia Selymi exploratissima est: Gorec.
bell. Jvon. p. 28. Cujus cum cepisset oblivio Jvo-
niam, ingens malum sibi accersivit, excandefacto
Selymo ob legatos sine muneribus dimissos, Id. p. 46.
Quanquam enim id ipsi, dum se pro libero gerebat,
consen-*

consensione gentium licebat jure legationis militaris, tamen hic prudentia legi aliquid dandum fuerat, praesertim quod ipsi res esset cum potentiore hoste. At haec fata hominum sunt, cum sui obliviscuntur, proximè ab exitio absunt.

** Bogdanus Alexandri Valachorum Palatini filius, Princeps nullius culpa scelerisq; conscientia, ab animo minimè illiberali celebratur, quem & invidia popularium, & ambitio Fvoniae dejecerunt, caetera innoxium. Prima mali causa fuit, quod Polonos magis comiter haberet, ac Valachos suos. Propterea hi irritati, ut olim Macedones adversus Alexandrum, artes reppererunt, quibus opprimeretur velut omnis comitatus domestica oblitus. Creverunt indies odia, jamq; universi insurgere caeperant. Selymus studium in Polonos pro consilio rebellionis habuit, imprimis, quod se inscio in consultoq; foedus iniisset cum Polonorum Rege, Fvonias auxit suspiciones, & sumpta obtrectandi ansa exaggeravit nefas, inde quid ex occasione agendum esset, observavit. Nec defuit consilio prosperior exitus, Bogdano in Rusiam profecto. Autor belli Fvon. p. 19. 20. 21. & seq. Attendite animum, Principes. Tribuite aliquid amicitiae exterorum, sed praeferte indigenas, & date his locum, quem dedit conditio nascendi & virtus. Asciscite Germani Germanos, & suos quisq; fovete: nullum
B certius

certius vobis fidei vinculum, nullum tutius munimentum erit. Huc vid. anonymus Gallus de regn. ed. A. 1577. theorem. 3. Simul & prudenter agite cum civibus, quorum novistis obsequium arceps & studia diversa. Erit vobis exemplo Bogdanus, cujus absentia extitit potissima causa amittendi Valachia Palatinatus. Erit novissimè Carolus I. Angliæ Rex, qui si Tiberium imitatus, non deseruisset Londinum, Principem regni sedem, & caput Britannicarum rerum, felicius eluctari potuisset ex funestissimis turbis. Quod argumentum eleganter persequitur Im Hof. Historiam condidit Bateus in Elench. mot. Anglic.

7. Hinc à calliditate ad fraudes, * à fraudibus ad impietatem solà dominandi libidine abreptus est. Bogdano, ut modò traditum, immane Sultani odium excitavit, ac ne quid injuriæ deesset, audacissimè affirmavit, partibus hostium studere. Nec satis id nostro ad promerendam Turcæ gratiam erat. Etiam tanti dominatus spes religionis ** dispendio constabat.

* Non jure, sed fūco & fallaciis obtinuit Palatinatum Foonias. Atq; id quidem de jure successionis expeditum est. Tametsi enim ejus origo referatur ad ultimos Valachorum regulos, nunc ta-

men

men nullum hujus momentum erat, quod jamdu-
dum Fvonie majores jure atq; possessione Palati-
natus excidissent. Si questio sit, an jure excide-
rint, cogitandum, veteres controversias partium
patientia & temporis diuturnitate sopitas non esse
denuo excitandas. Alb. Gentilis de Jur. bell. lib. I.
cap. 22. Si potestas Sultani, sive ut Domini bene-
ficiarii, sive ut Domini clientela obtendatur, & qua
inde porro quasi ex scaturigine dimanat, libera
electio exaggeretur, iterum disceptatio erit, legi-
tima electio fuerit, nec ne? Et utrum non peracta
sit contra instituta Valachorum, quod quidem col-
ligere est ex iis, qua Jo. Leunclavius habet supple-
ment. Ann. Turc. p. 73. Accedit, quod Principes,
quum semel inauguraverint sibi beneficiaria lege
obnoxios, citra injuriam eos non possint à parte
jure dimovere, si nil admiserint beneficiarii ac
clientium fide devincti, propter quod dimoveantur.
At quid admiserat Bogdanus? Suspiciones collige-
bantur; sed has diluere paratus erat: crimina-
tiones adferebantur, sed & has refellere, in animo
habebat. Verum enim verò non audiebatur Bog-
danus, sed indicta causa, & quidem absens move-
batur loco: quicquid etiam hujus sit, nulla dubita-
tio est, Fvoniam fraude & dolo impetrasse Palati-
natus dignitatem. Historia repetatur ex scriptore
belli Fvonie: Judicium civile addatur quasi con-
dimentum.

*** Initio Græcorum sacris initiatum fuisse, colligamus licet ex religione Valachorum, quæ colitur ritu Græco, de qua annotarunt Cromerus rer. Pol. l. 12. p. 216. & Edoardus Brerewood. scrut. relig. cap. 6. p. mib. 138. Autor bell. Jvon. ex hac causa animum ejus velut impietate efferatum notat. Nempe adeo præceptis turbidusq; dominandi affectus est, ut, quos lacescit, aut corrumpat incautos, aut non obnitentes subvertat. Quanto melius olim sentiebant Romani, apud quos religio publica privatis affectibus antecellebat, Florus Hist. Rom. l. 1. cap. 13. Ceteroquin imitantur Jvoniam hodierni Cosaci, præsertim qui sunt partium Doroszenki, quibus religio sæpè numero ludus est, nisi forte instrumentum est ditescendi ac virium augendarum. Ipse Doroszenkus Græcorum religioni initiatus, quam non pronus nuper fuit flecti in barbære gentis sacrum, ! De Cosacorum motibus horumq; causis nil addo: alienum enim hoc loco est, & jamdudum id executus luculenter est Paulus Piascius.*

8. Non audebat obistere Bogdanus, perfidia barbarorum circumventus, & hosti adeo aninisq; vigenti impar. Ergo adsciscitur Jvonias, * & muneri, quod Bogdanus gesserat, imponitur, ac inter festas Valacho-

Valachorum Turcarumq; acclamationes re-
nunciatur Valachia Palatinus. Sed ut vehe-
mens inquietumq; Jvoniam ingenium erat,
non multò post in gravissimas incidit calami-
tates, ac parvo temporis momento res maxi-
mas, principatum juxta & vitam amisit. **
Eousq; humana consilia nec opinantes fru-
strantur, & mille sæpe casibus contra, quàm
destinamus, involvuntur.

* Scriptor belli Jvon. p. 25. memorat, Jvo-
niam prolixo Turcarum comitatu in Valachiam
venisse, ac ut Bogdanum ingeniosè deciperet, ha-
bitu mercatoris incessisse, vafroq; consilio consi-
lium occupandi Palatinatus texisse. Quod satis
felici eventu comprobatum, adactis in Verba Jvo-
nia Valachis, & haud dubiè, ut gens illa facile
affectibus rapitur, novum regulum cum plausu
atq; gratulatione excipientibus: quòd vebemen-
tissimè odissent Bogdanum, ac prospera atq; felicia
cuncta sperarent sub recens creato Palatino. Nec
facile quis negaverit, Turcas simili incitatos
exemplo, altis, ut solent, vocibus, si grata sibi at-
que utilia evenerint, fausta ominatos esse: hoc ma-
gis, quòd liberalitate & vitæ quodam Turcis con-
sentiente decoro plurimum gratiæ atq; existima-
tionis apud eos adeptus fuisset noster.

** De hoc exitu recensēbimus infra.

9. Sed metu solutus erat Jvonias, quippe Sultani gratia, & popularium studiis subnixus. At cum ita existimaret, mox spe deceptum se sensit, & Sultani, ad quem tradendi Palatinatus jura atq; auspicia pertinebant, insidias dolosq; intellexit. Mittebat is legatum, qui aut posceret tributum plus duplo auctum, * aut denunciaret, principatu abeundum esse, & alii, qui pendere imperatum vectigal vellet, faciendum succedendi locum. Jvonias pristinae fortis beneficiique accepti immemor, postulati indignitatem ostendit suis, & recuperandae libertatis studium offert. Assentiuntur Valachi, & propositum Jvoniae laudant, ac in pleno senatu pro eo suffragia ferunt, rati, hoc auspiciatum tempus esse, quo avaritiae atq; libidini Turcarum eripiantur. Sic legatus repulsam passus, à gente pertinacissima, atq; exitii sui ignara discessit, renunciaturus Sultano, Valachos autore Jvoniam moliri res novas.

* Duplam pensionem commemorat Thuanus ad An. 1574. Addit huic numero aliquid scriptor belli Jvon. p. 28, 29. & 31. ac tributum duplo majus exegisse Selymum scribit, cujus auctoritati nunc stamus.

stamus. Quamquam pauci ipsius meminerunt, nec
ille, qui novissimè de historicis Latinis spicilegium
edidit, Johannes Haller-vordus. Allegat Zeillerus
ejus Historiam Valachicam, Basilea A. 1578. vul-
gatam: sed quod recordari liceat, illa haecenus
non occurrit: occurrit autem Francofurtensis ad
dictum annum 1578. ex officin. VVecheliani. Neq;
vero hic praetermittendum duxerim manifesta ul-
tionis exemplum. Primò Jvonias Bogdano, mox
Jvonia regulus Valachiae Transalpinae insidias
struxit, script. bell. Jvon. p. 27. 28. Nempe inter-
dum puncto temporis irtercidit, cujus fructum
diuturnum sperabamus. Sed ita provisum certè
Dei lege est, ut fraudes fraudibus vindicentur, &
quibus quaq; modis parantur, iis ipsa vicissim
amittantur. Tum ab emulo calumniis petebatur
Jvonias, ut iram Selymi accenderet magis. Hocq;
dum agebatur, iterum par pari reddebatur. Ad
haec referebatur de astu ejus, & cogitata ad Sar-
matas defectione, ut primùm ipsi data facultas
foret. Praeterea ejus inconstantia, & iniquitas, &
perfidia allegabantur, atq; hoc tanto enixiùs, quòd
redisset ad pristina Christianorum sacra. Scilicet
erant fallendi artes nostro, quibus elaboretur, si
persolveret tributum duplo majus, si domis hono-
raret Selymum, si conciliaret purpuratos, si comi-
ter haberet legatos, si memor clientela obsequium
perti-

*per tinacia, si pacem bello præferret, si deniq; reti-
neret Mahomedis ritus. Sed nulla jam neq; solertia,
nec fraudes valebant: ambitio omne salutare con-
sili-um avertit, ipsumq; in rebellandi studio confir-
mavit, unde & Dei ultoris ira, quod in antecesso-
rem peccasset, & benignitas apparet, quod in hac
conversione fortuna nuncium misisset cultui Ma-
homedis, cui se paulo ante addixerat, ut Selymi
gratiam captaret. Atqui fermè hic laudo Selymum,
quanquam aliàs barbarum, tamen in judicando
consideratum. Namq; multo melius pronuntiabat
in causa Foonia, quàm Bogdani: quandoquidem
tot calumniis lacescito, fidem patrocini sui dabat,
si faceret officium clientis, & penderet vectigal.
Verba Selymi, quæ per interpretem indicari Foo-
nia jusserat, literis mandavit Leonbardus Gorecius,
Hist. Valach. p. 29. Formula hæc fuit. Selymus
memor constantiæ, virtutis, fidei tuæ, non vult
tibi in imperio (beneficii ac clientelæ lege de-
vincto) Valachiæ molestus, si id tributum quam-
primùm mittes, esse. Verum enim verò ut quis-
que agit, ita sortitur exitum, ambitiosi ruunt,
moderati conservantur. Adeò verum est, quod pro-
didit Polybius, scriptor prudentia & judicio maxi-
mus l. VI. Hist. Fortunam sæpe, dum adhuc vigeat,
prosperiorq; futura censeatur, contrarias vel mo-
mento vices experiri.*

10. Hoc rerum statu Selymus, quomodo Jvonix factionem opprimeret, velut ira pudoreq; excitatus assidue cogitabat. Cumq; suo ductu experiri nollet * bello, regulum Valachix Transalpinæ** in vindictam Jvonix excivit, eiq; conficiendæ hujus rei curam mandavit, ipse arma, vires, auxilia, & quicquid in tempore paratum promptumq; habebat, suppeditavit.*** Nec vanum Selymi consilium fuit, nec citra vincendi omen. Nam & Transalpino opportunior ad invadendū hostem aditus erat, & iterum, quibus falleret, rationes exactè tenebat, & propter vetus Jvonix odium impatiens moræ, eoque cupidissimus ultionis videbatur.

* Fortè quis existimet, Selymum ob varias rerum difficultates Transalpinum Valachum Turcicis copiis cum summo Imperio præfecisse. At verò is se servabat gloriosiori hosti, & Jvoniam in tantum despiciebat, ut nollet in rebelli obsolescere gloriam suam: Idq; partim propter alios Principes, partim propter opinionem, quæ ipsi res magnæ constabant, apud Turcas retinendam. Et quàm securus fuerit Selymus, vel ex eo intelligam, quod Transalpino præcepisset, captivum duceret Jvoniam, Moldaviamq; Petro Fratri auspicio suo regendam traderet. Script. beil. Jvon. p. 46. Sed brevi illum poenituit tantæ fiduciæ, ut metus quoq; eum incenseret Valachix, Graciæq; amittendæ. Id p. 61. quod documento est, prudentes attentosq; principes nil hostile infra curas suas ducere oportere. Multum enim sibi vin-

dicat in rebus humanis fortuna, & securitas saepe iis
aufert, quod tempestrua industria presentiq; milite ser-
vaturi erant: sunt sanè plurima exempla, qua ostendunt,
ab exiguis initiis maxima pericula crevisse.
* Nec infestior em Ivonia hostem optare Selymus, nec
acriorem reperire potuisset. De causa belli tradere,
non est arduum, si, ut res gesta sunt, rectè teneamus.
Quippe Selymi arma justa erant atq; necessaria ad ho-
noris jurisq; supremi Imperii nomine competentis de-
fensionem. Reguli enim Valachorum, iudice Leunclavio,
non multum distant à veteribus presidibus provin-
ciarum, praeterquam quod ordinariè continentur, ac
transseant ad haeredes, si in fide & gratia Sultani per-
severent. Ac quum hoc forte non respondeat in solidum
praefectura Valachorum, satis tamen est, sacramento
adactum fregisse fidem, & degenerasse ab officio be-
neficiarii civis, & nullis veterum meritorum conscien-
tia repudiasse legatos Imperatoris atq; Domini sui, cui
ex causa asperioris tributum non continuò esset moveren-
dum bellum. Cogitare debuisset, Palatinatq; Valachicos
Imperio herili subditos libertatem dudum amissam spe-
rare quidem, sed jure repetere non posse. Atq; id ante
oculos sibi ponunt Principes Transylvanorum, dum in-
ter minas metumq; Sultani agunt. Triste hic est recor-
dari Georgii Ragotzi, Keményjanos, infelicium Trans-
sylvania Principum, qui pro natu à Turcis dejecti
sunt, relicta tamen ordinibus specie quadam electionis,
ac privilegiis nonnullis, sibi autem confirmandi jure

atq; exauclorandi potestate reservata, si Princeps
quid agat moliaturve contra beneficiarium iusjuran-
dum. Huc conf. Dacia Job. Trosteri Transylvani.

** Numerus fuit septuaginta millium Valachorum
Transalpinorum, & triginta millium Turcarum, duo-
rumq; millium Hungarorum. Script. bell. Jvon.
p. 46. 48. præcipue 78. ex responsò speculatorum ab
Jvonis interceptorum.

*** Vera odii causa, quòd Petrum fratrem suum
còmunieorum vitio, qui nimis necessitudinibus indul-
gent, everso Ioonia, ad dignitatè Palatinatus evectum
cuperet. Vid. script. bell. Jv. p. 46. ubi legas, consilio
Palatini Valachia ulterioris respondiisse eventum.

ii. Nihilo segnius res suas ordinavit Jvonias,
Valachosq; ad fortitudinem accendit, multa præ-
fatus de libertate, quæ non deminuta hætenus, sed
pene oppressa à barbaris esset. Igitur erigerent se
& rectè de proposito existimarent, animosq; cape-
rent viris dignos, persuasi, autore se victoriam re-
portaturos. *

* Extat Jvonie concio ad Senatum Valachia apud
Script. Hist. Val. p. 31. 32. estq; ea non quidem ingenii,
sed spiritus militaris plena, & haud dubie plus au-
dacie, quàm prudentie illa continetur. Nil fermè in-
geminat, nisi odium servitutis: nec cogitat de eventu
imminentium vicissitudinum: de parandis armis, de
instruenda acie multus sermo est. At non æstimat suas
vires, multo minus, cum quo hoste res futura sit, hoc

est, non cum regulo, qualis ipse erat, sed cum potentissimo pertinacissimoq; imperatore, qui ab Euphrate ad Danubium usq; tot gentium auxilia accire posset: Ipse vero à finitimis nec copias, nec pecuniam expectare audebat: Poloni quietem, non bellum optabant: Henricus insuper Polonorum Rex foedere prohiberi se ad summittendum militem dicebat, script. bell. Foon. p. 36. Unum in Cosacis presidium collocabat, sed minime tanto hosti sustinendo suffecturum, vid. ib. p. 37.

12. Nil renuebant Valachi, populus alioqui mobilis, & factionibus asuetus. Addebant fiduciam Cosaci, * Duce Suiercevio magnis itineribus à Borysthene, auxiliatum profecti, jamq; cum Jvonia conjungere vires animosq; parati. Dici non potest, quantus horum ardor, quanta alacritas fuerit. Valachis salutem, sibi prædas, hosti clades mutua bellandi societate paciscebantur.

* Duo hic tradenda sunt, & nomen Cosacorum, & ingenium. De illo annotat Reinboldus Heidensteinius denotare viarum latronem, rer. Pol. l. XII. de hoc præter Piasecium, idem testatur: post hos personatus Marinius de scop. Polon. Job. Frid. Popping. Orb. illustrat. p. 393. & qui novissime res belli statusque Polonici descripsit anonymus p. 147. ed. Norimb. A. 1666. Gens ista, si ulla alia, prædarum studiosissima est, temeritate, audacia, licentia immanissimos latrones imitatur. Olim Reipublicæ Polonicæ cives, nunc desertores facti, autore primum Chmiel-neczko,

neczkyo, quem A. 1649. proditorem patriæ judicatum accepimus. Hodie sunt in clientela Turcarum, & Tataris juncti foedisimas saepe in Poloniam irruptiones faciunt. Quanquam in uniuersum omnes nolunt teneri obsequio Turcarum, præsertim Hanenkane factionis, qui non parùm hæctenus obstiterunt conatibus Doroszenkanis. Loca, quæ incolunt, siue paludosa, siue montana, eorū fere inaccessa sunt. Olim cum Polonorum hostibus, nunc cum ipsis Polonis bella gerunt. Nec tamen inficias iuerim, jam tum superiori seculo indicia præcipitis licentiæ prodidisse. Nam ut apud Gorecium est p. 38. inscio Henrico Polonorum rege, perinde ac si jure suo regerentur, Valachis suppetias tulerunt. Idem obseruat Heidensteinus, atate Stephani regis erupisse proteruiam gentis, quod spreta reipublicæ autoritate, non legibus, sed sua libidine cuncta facerent. Nostro tempore optamus, ut vario præcipitiq; ingenio abstint, & redeant ad corporis societatem, unde recesserunt. Rex regniq; ordines hic Venetos imitabuntur, qui ut Morlacos, ita ipsi Cosacos, si diligentiam adhibuerint, comitate & præmiis ad obsequium reducent.

13. Nil Jvoniæ reliquum fortuna fecerat, quàm ut justo prælio periclitaretur incertæ salutis eventum, & aut gloriôsè vinceret, aut ignominiosè moreretur. Res quippe jam eò redierat, ut Turcæ infestas cohortes immissuri, trajicerent Moldavam * annem. Cujus adventus fama cum perfer-

retur, ex improvise castra hostis adortus, plurimos
nil tale timentes oppressit, reliquos terrore late edi-
to fugavit. ** Neque eo secius exciti in auxilium
Suercevi velites fortissimè exceperunt Turcarum
impetus, & non modò irruentes strenuè repule-
runt, sed etiam instaurandæ pugnae intentos hastis
sclopetisq; ita disturbarunt, ut, quum nec colligere
se, nec reparare aciem possent, magno numero caderent,
capti velut pecudes frustillatim concerperentur. His
ex sententia gestis, socii in Valachiam ulteriorem ***
movent, urbesq; & oppida magna vi diripiunt,
nullum vel foedisimæ crudelitatis exemplum prætermittentes.
Selymus accepto de hostium successibus nuncio, fermè
Græciæ timebat, **** præsentemque vicem ita dolebat,
ut simul cogitaret de futuris. Itaque suos viribus
& supplementis auctos redire ad signa, & transire
Danubium jubet. Nec moram facit Jvonias, accersitq;
Czarnievecium castrum Chocimien- sis præfectum,
***** ut in tanto gloriæ victoriarumq;
cursu adesset sibi, & munus præfecti militaris obiret,
unde & dignitatem, & præmia, & prædas amplissimas
adepturus esset. Venit Czarnievecius, & ab eo tempore
omnis fortuna destituit Jvoniam. Ille enim Turcarum
pollicitationibus corruptus, primò transitum Danubii
permisit, mox contra datam fidem desertor factus,
hostibus se junxit, copiam, quas duxit, sive subita
defectione percussæ, sive viribus suis dif-
filæ,

filæ, nec fugere, nec pugnare voluerunt. Hinc partim ab hostibus, partim à suis cæsæ protritæq; sunt, ut sanguis toto campo manaret, cadaverumq; tumuli passim accumularentur. Jam fera omnia remedia videbat noster, cõsilia vel ex desperatione, vel ex deditioe capienda erant, præsertim quum sine cœlesti ultione excusæ obsequii, sine perturbatione quadã ingenii castra sua iniquissimo loco metaretur.***** In ea rerum commutatione, Jvonia cum suis sicut sudoreq; confectos cerneret, necessitati cessit, certis conditionibus vitæ incolumitatem sibi suisq; pactus. Sed vix è castris excesserat, cum Turcæ jurisjurandi septies repetiti immemoris,***** in obvios effusi, omnes Valachos funestissima eade confecerunt, Jvonia caput præciderunt, truncum bestiis objecerunt, & quasi honorem ac principale nomen quietemque non caperet, nulla venia dignum arbitrati, gladio expiandum nefas censuerunt.

* Hinc Moldavia nomen rectè arcesitur. Oritur hic annis ex Dacia montibus, & inde longius labitur, Moldaviamq; interluit. Vid. aut. Hist. Val. p. 11. & Thuan. A. 1574.

** Scriptor belli Jvon. p. 49. Faustum illud præsum exploratoribus debuit, qui de rebus Turcarum percontati, nunciarunt idoneum tempus esse invadendi incautos. Erantq; isti periti Turcica lingua, & adeo ad dolum militarem instructiores. Mox & id erat è commodo Jvonia, quod emisit speculatores Turcarum captivi ducerentur. Vid. id. p. 47. 48.

*** Aut. Hist. Jvon. p. 49. 50. Solum evaserunt Palatinus Valachia Transalpina, & frater ejus. Ut propè hi victores excesserint victorum modum, quod postea à Turcis pari servitia repensatum est.

Gentes

Gentes enim hæc ut parum exculta sunt ad humanitatem, ita belli jure sæpe utuntur, cum non est ratio hujus exercendi.

**** Quam supra Transalpinam, nunc ulteriorem Valachiam dicimus, de qua multa industria tradidit Heidensteinus rer. Pol. l. XII. p. 359. Unde cognitum pono, Valachiam citiorem esse eam, cui regende impositus fuit Jvonias, ulteriorem ab illa Danubio discerni, & per quandam loquendi eminentiam dici Valachiam. Valachorum nomen ignorat antiquitas, populus aliqui sæpe vetustus, & olim, quæ coaluisset cum Imperio Romanorum, sive sub Dacis, sive sub Getis est comprehensus, quem nobilitavit expeditio Imp. Trajani. Ab Imperio Germanico semper separatas rationes habuit: Siq; ad sequiora tempora perveniamus, Valachia primò Hungariæ, deinde Turcicæ, mox per vices iterum Hungariæ Poloniæq; facta tributaria est. Thuan. ad A. 1574. Hodie utraq; solo Turcarum jure continetur regiturq;. Script. Hist. Valach. p. 61.

**** Nomen integrum, Jeremias Czarnavicius Barcabalus. Aut. Hist. Val. p. 79. turpis sui Ducis proditor & transfuga, & mox à dolo ad perfidiam conversus, id. p. 84. 91. Antea fuit præfectus Chocimi, aut. hist. Val. p. 25. Alii Chocimium signant, ut Heidensteinus rer. Pol. l. 12. si munitum dicitur, scriptori bell. Jvon. id pro conditionemunitionum illius loci intelligendum docet Heidensteinus.

***** Jvonias in extremo rerum discrimine non est functus officio boni Imperatoris, qui vel maxime ex Vegetii præcepto in id intentus esse debet, ut castra metetur in locis, quibus aquandi pabulandiq; copia est, in qua parte peccavit noster. script. bell. Jv. p. 100. & 104. eamq; circumstantiam præterit Thuanus d. l. Alioqui conf. ad rationes & instituta militaria Veg. l. 1. c. 21. Scip. Amirat. diff. Polit. ad Tac. l. 19. disc. 9.

***** Hinc accipe Turcarum animos, qui aliquando servant fidem, interdum violant: piget immorari exemplis. Neq; tamen diffiteri ausim id de rebellibus potissimum interpretari Turcas. At rebelles quoq;, dum quasito argumentorum colore se pro liberis gerunt, baud dubie pactorum promissorumq; jurato initorum sunt capaces. Quod non ita pridè in simili causa apud animū expendere debuisset, qui adversus Reinkingium scripsit Laurentius à Dript. in antidecal. prop. 11, art. 5.